

Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού • Κύκλος μαθημάτων Β' Λυκείου
Κλείδα για το Διαγώνισμα της 8^{ης} Δεκεμβρη 2023

Διδαγμένο Κείμενο

A. 10 μονάδες

1. Λάθος   2. Σωστό   3. Σωστό   4. Σωστό   5. Λάθος

B1. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 10 μονάδες

- γάρ: Ο σύνδεσμος αιτιολογεί μια φράση που προηγείται: « Ότι δ' οὐ ποιητική ἢ φιλοσοφία, δῆλον καὶ ἐκ τῶν πρώτων φιλοσοφησάντων » (:ότι δεν είναι πρακτικής αξίας η φιλοσοφία, γίνεται φανερό και από εκείνους που πρώτοι φιλοσόφησαν). Συνεπώς, όλα όσα ακολουθούν αποτελούν μια προσπάθεια απόδειξης του μη χρηστικού χαρακτήρα της φιλοσοφίας. 1 μονάδα
- φιλοσοφῶ: Στην αρχική του ετυμολογική σημασία (φιλῶ + σοφία) το ρήμα σημαίνει «αγαπῶ τη σκέψη και τη γνώση». Η φιλοσοφία είναι φιλία, επιθυμία σοφίας. Στην Πολιτεία (475b) του Πλάτωνα λέγεται: καὶ τὸν φιλόσοφον σοφίας φήσομεν ἐπιθυμητὴν εἶναι. Ο Αριστοτέλης συνδέει άμεσα τη φιλοσοφική δραστηριότητα με την αναζήτηση της αλήθειας: ὀρθῶς δ' ἔχει καὶ τὸ καλεῖσθαι τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας [:εἶναι σωστό που καλεῖται η φιλοσοφία ἐπιστήμη της ἀληθείας] (Μετὰ τὰ Φυσικά, 993b19-20). Γι' αυτόν η φιλοσοφία αποσκοπεί στην καθαρὴ γνώση και όχι στη χρησιμότητα. Ἢδη, λοιπόν, από την αρχαιότητα το ρήμα φιλοσοφῶ άρχισε να αποκτά την ειδικότερη σημασία που έχει και σήμερα: στοχάζομαι, αναζητῶ και ερευνῶ σε έκταση και βάθος τη φύση των πραγμάτων και την αλήθεια των όντων, τη γνώση, τις αξίες κ.λπ. 4 μονάδες
- Ο Αριστοτέλης τοποθετεῖ στην αφετηρία της φιλοσοφίας, της κατεξοχὴν λογικῆς δραστηριότητας, ένα πάθος, τον θαυμασμό. Το συγκεκριμένο πάθος δεν κινητοποιεῖ μόνο τη φιλοσοφική σκέψη, αλλά επεκτείνεται και κυριαρχεῖ σε ολόκληρη τη φιλοσοφική του αναζήτηση. Ο θαυμασμός είναι ο φορέας της φιλοσοφίας διέπει κάθε βήμα του φιλοσοφημένου ατόμου. 2 μονάδες
- Σχετική είναι και η σημασία του όρου «θαυμάζω»: μένω έκθαμβος, νιώθω έκπληξη για κάτι. Το ρήμα δεν μπορεί να αποδοθεῖ πλήρως στα νέα ελληνικά, καθώς περιλαμβάνει τόσο την έκπληξη (ευχάριστη ή δυσάρεστη, άρα και την αμηχανία) όσο και την περιέργεια και τον θαυμασμό. Το θαυμάζειν αποτελεί και για τον Πλάτωνα αρχή της φιλοσοφίας: μάλα γάρ φιλόσοφον τοῦτο τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν. οὐ γάρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη [: έντονα ο φιλόσοφος βιώνει την έκπληξη και τον θαυμασμό. Και δεν είναι άλλη η αρχή της φιλοσοφίας παρά ακριβῶς αυτή] (Θεαίτητος 155d). Είναι λοιπόν εμφανές ότι με την επιλογή του ρήματος «θαυμάζω» ο Αριστοτέλης παραπέμπει ευθέως στον πλατωνικό Θεαίτητο. 3 μονάδες

Σημείωση: Οι μαθητές μπορούν να αναφερθούν προαιρετικά στη συγχρονία / διαχρονία της φιλοσοφίας (τό νῦν /τό πρώτον) και τα οφέλη της για τον άνθρωπο.

B2. κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 10 μονάδες

- Αξιοπρόσεκτη και σημαντική είναι η παρενθετική διατύπωση, «(διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἔστιν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)». Ο φιλόσοφος ταυτίζεται με εκείνον που αγαπά τους μύθους. Σύμφωνα με τον Düring, ο Αριστοτέλης, όταν αναφέρεται στον φιλόμυθο, δεν έχει κατά νου μόνο τους αρχαίους μυθογράφους, αλλά ούτε και τον Πλάτωνα, που αξιοποιεί συχνά τους μύθους στις φιλοσοφικές του αναλύσεις. Η ταύτιση συμβαίνει διότι οι μύθοι και η φιλοσοφία διαθέτουν κοινή αφετηρία, καθώς και τα δύο προκύπτουν από θέματα που είναι αντικείμενα έκπληξης, απορίας και θαυμασμού.

2 μονάδες
- **Συλλογισμός :**
  - τα αξιοπερίεργα των μύθων δημιουργούν θαυμασμό
  - ο θαυμασμός, την συνειδητοποίηση της άγνοιας
  - η συνειδητοποίηση της άγνοιας δηλώνει την ανάγκη για γνώση και, άρα, φιλοσοφία.Συμπέρασμα : Επομένως ο φιλόμυθος είναι κατά μία έννοια φιλόσοφος».

2 μονάδες
- Τα αξιοπερίεργα των μύθων δημιουργούν θαυμασμό, ο θαυμασμός τη συνειδητοποίηση της άγνοιας, αυτή με τη σειρά της την ανάγκη για γνώση, δηλαδή, τη φιλοσοφία. Δεν είναι παράδοξο λοιπόν το ότι ο φιλόμυθος είναι υπό μία έννοια φιλόσοφος. Ο μύθος αποτελούσε το μέσο έκφρασης των αναζητήσεων του ανθρώπου για θέματα που δεν αφορούσαν τον πρακτικό βίο, αλλά κάλυπταν τις περαιτέρω ανησυχίες τους για θεμελιώδη ζητήματα (π.χ. πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος). Το ίδιο συμβαίνει και με τη φιλοσοφία. Συνεπώς, η φιλοσοφία και ο μύθος δεν είναι τίποτε άλλο παρά τρόποι διαφυγής του ανθρώπου από την άγνοια. Ο μύθος προηγείται του λόγου. Η μετάβαση από τη μυθική στην ορθολογική σκέψη είναι μια περίπλοκη και αργή διαδικασία όπου η συνέχεια συνυπάρχει με την τομή και την ρήξη. Σύμφωνα με τον Κ. Τσάτσο ο μύθος έχει ως πρώτη πηγή τις αναγκαίες αντιδράσεις της ανθρώπινης συνείδησης μπροστά στο άγνωστο, το οποίο θέλει να εννοήσει και μέσα στο οποίο θέλει να ενεργήσει καθώς διαφορετικά δεν μπορεί να ολοκληρωθεί η ύπαρξή της.

3 μονάδες
- Η παρένθεση λοιπόν δεν αποτελεί απλά ένα συνειρμό του φιλοσόφου, αλλά αντιστοιχεί σε ένα βαθύτερο ερμηνευτικό σχήμα για την πορεία της ανθρωπότητας από τον μύθο στο λόγο (τη γνώση). Ο μύθος και ο λόγος δεν αποτελούν παρά δύο διαφορετικούς τρόπους σκέψης προσέγγισης των μεγάλων ερωτημάτων για τον θεό, τον κόσμο και τον άνθρωπο. Ο Αριστοτέλης γνωρίζει ότι το πέρασμα από τον μύθο στο λόγο, από το έπος στην τραγωδία, την ιστοριογραφία και τη φιλοσοφία, αποτυπώνει εύστοχα την πορεία του αρχαιοελληνικού στοχασμού. Ξέρει ακόμα ότι μπορεί το βάρος να μετακινήθηκε σταδιακά προς τον λόγο, ο μύθος όμως ποτέ δεν απαξιώθηκε στην Αρχαία Ελλάδα.

1 μονάδα
- Μέσω της αφήγησης των Αισώπειων Μύθων αποκαλύπτονται βασικές ηθικές αξίες για τη ζωή, μεταδίδονται μηνύματα και μαθήματα ζωής. Ο άνθρωπος μπορεί μέσα στους μύθους αυτούς να βρει πρότυπα προς μίμηση ή παραδείγματα προς αποφυγή. Έτσι οι μύθοι αποκτούν παραδειγματικό χαρακτήρα και ηθικοποιούν τον άνθρωπο.

2 μονάδες

B3. 10 μονάδες

α. Σωστό β. Λάθος γ. Λάθος δ. Σωστό ε. Λάθος

B4. 10 μονάδες

- ήρξαντο: αρχαίος, πειθαρχία
- γενέσεως: γενέθλια, γενικός
- άγνοειν: άγνοια, γνωριμία
- έφιλοσόφησαν: φιλοσοφικός, αφιλοσόφητος
- χρήσεως: χρήσιμος, άχρηστος

Αδίδακτο Θέμα

G1. Ξενοφώντας, Κύρου Ανάβασις, 5.1.2 & 5.1.4

Μονάδες 20

Πρωτότυπο κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
<p>[5.1.2] Ἐκ δὲ τούτου ξυνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπειρήκα ἤδη ξυσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὄπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ὦν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκταθεὶς ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.</p> <p>[5.1.4] Φίλος μοὶ ἐστίν, ὦ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμπητέ με, οἶομαι ἂν ἔλθειν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἶπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἤξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἠσθησαν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα</p>	<p>Ἐπειτα λοιπὸν ἀπὸ αὐτοῦ ἀφού πραγματοποίησαν συνέλευση ἀποφάσιζαν γιὰ τὴν υπόλοιπη πορεία· κι ἀνέβηκε πρῶτος στο βῆμα ὁ Λέων ὁ Θούριος καὶ μίλησε ὡς ἐξῆς. Εγὼ λοιπὸν, εἶπε, ἄνδρες, κουράστηκα πια νὰ ετοιμάζω τις ἀποσκευές μου καὶ νὰ βαδίζω καὶ νὰ τρέχω καὶ νὰ κουβαλῶ τὰ ὄπλα καὶ νὰ βρισκομαι σὲ τάξη καὶ νὰ φυλάω σκοπιές καὶ νὰ μάχομαι, ἀλλὰ ἐπιθυμῶ ἀφού σταματήσω πια αὐτοὺς τοὺς κόπους, ἐπειδὴ ἔχουμε (μπροστὰ μας) τὴ θάλασσα, νὰ πλέω στο ἐξῆς καὶ ἀφού ξαπλώσω ὅπως ἀκριβῶς ὁ Ὀδυσσεὺς νὰ φτάσω στὴν Ἑλλάδα. [...]</p> <p>Γιὰ μένα ὁ Ἀναξίβιος εἶναι φίλος, ἄνδρες, καὶ τυχαίνει νὰ εἶναι ναύαρχος. Εἴάν λοιπὸν με στείλετε, νομίζω ὅτι θὰ μπορούσα νὰ ἐπιστρέψω καὶ ἔχοντας τριήρεις καὶ ἐπιβατηγὰ πλοῖα τὰ ὁποῖα θὰ μας μεταφέρουν. εσεῖς λοιπὸν, ἀν ἀκριβῶς θέλετε νὰ πλεύσετε, περιμένετε ἕως ὅτου ἐγὼ ἐπιστρέψω· καὶ θὰ ἐπιστρέψω γρήγορα. Ἀφού ἀκούσαν αὐτὰ οἱ στρατιῶτες χάρηκαν καὶ ψήφισαν νὰ πλε(ύ)σει αὐτὸς ὅσο το δυνατό πιο γρήγορα.</p>

G2. Στο παρὸν μικροκείμενο ἀπὸ τὴν *Ἀνάβασις* τοῦ Ξενοφόντα, ὁ ἱστορικός ἀναφέρεται στὴ συνέλευση ποὺ πραγματοποίησαν οἱ Μύριοι ἔχοντας φτάσει στα παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, γιὰ νὰ λάβουν ἀποφάσεις γιὰ τὸ μέλλον τους. Ἀφού συμφωνήθηκε νὰ σταλεῖ ὁ Χειρίσοφος γιὰ νὰ φέρει πλοῖα ποὺ θὰ τοὺς μετάφεραν, ὁ Ξενοφώντας συμβουλεύει τοὺς στρατιῶτες γιὰ τὶς ἐπόμενες ἐνέργειές τους. Συγκεκριμένα σημειώνει ὅτι

- Θα περιμένουν μέχρι νὰ γυρίσει ὁ Χειρίσοφος. («ἡμεῖς δὲ ἀναμενουῦμεν»)
- Πρέπει νὰ προμηθεύονται τὰ τρόφιμα ἀπὸ μιὰ ἐχθρική χώρα («δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας»), ἐνῶ δὲν ὑπάρχει ἀγορά, ἀλλὰ οὔτε καὶ διαθέτουν χρήματα γιὰ νὰ ἀγοράσουν τρόφιμα.
- Επειδὴ ἡ χώρα εἶναι ἐχθρική, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ χαθoύν πολλοί, ἀν πηγαίνουν γιὰ τρόφιμα ξέγνοιαστοι κι ἀπροφύλαχοι. («κίνδυνος οὖν πολλοὺς ἀπόλλυσθαι, ... πορεύεσθε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια»).
- Πρέπει νὰ ἀρπάζουν τὰ τρόφιμα κάνοντας ἐπιδρομές («σὺν προνομαῖς»), κι ὄχι νὰ τριγυροῦν ἀσκοπα ἐδῶ κι ἐκεῖ («ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι»).
- Οἱ στρατηγοὶ θὰ φροντίζουν νὰ γίνονται αὐτὰ ὅπως πρέπει («ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι»). Οἱ στρατιῶτες τὰ βρήκαν καλὰ ὅλα αὐτὰ («ἔδοξε [τοῖς στρατιώταις] ταῦτα»).

5 σημεία (•) x 2 μονάδες = 10 μονάδες

G3.

α. 7 λέξεις x 1 μονάδα = 7 μονάδες

- ἐβουλεύου
- βούλευσον
- ἀπαγορεύοι
- πεπαῦσθαι
- οἶει
- ᾤθηθην

- **ἀκούσομαι** (/ ἀκούσω – ο τύπος αυτός από μόνος του να μη θεωρηθεί σωστός, δίχως και τον πρώτο)
- β. ελεύθερη επιλογή τριών (3) εκ των παρακάτω: 1 λέξη x 1 μονάδα = 3 μονάδες
  - (ἀπειρήκα) ἀπείπον
  - (τρέχων) δραμών
  - (φέρων) ενεγκών
  - (ών) γενόμενος
  - (ἔχομεν) ἔσχομεν
  - (ἐστίν) ἐγένετο
  - (ἔλεξεν) εἶπεν
  - (τυγχάνει) ἔτυχε
  - (λαμβάνειν) λαβεῖν

Γ4. 10 σημεία (•) x 1 μονάδα = 10 μονάδες

α.

- «καὶ ἄλλος **τά αὐτά** ἔλεγε,
- ανάπτυξη συστοίχου: **τούς αὐτούς λόγους**

β.

I.

- ὄρθιους • **Κατηγορούμενο**, στο Αντικείμενο λόχους του ρήματος ἐποιήσαντο (δεκτό και ως του αποτελέσματος)
- ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα • **Εμπρόθετος** που δηλώνει το ποσό κατά προσέγγιση σε θέση **Κατηγορουμένου** στο λόχοι, μέσω του ἐγένοντο.
- μοί • **Δοτική προσωπική Κτητική**, δυνάμει του *υπαρκτικού* ρήματος ἐστίν.¹
- πορίζεσθαι • **Τελικό απαρέμφατο**, ως **Υποκείμενο** στο απρόσωπο δεῖ (υποχρ. ετεροπροσωπία)

II.

- πρῶτος • **Επιρρηματικό Κατηγορούμενο της σειράς**, ως επιρρηματικός προσδ. στο ρήμα ἀνέστη, αποδίδει ιδιότητα στο Υποκείμενο Λέων του ρήματος.
- τέθηκε σε ονομαστική γιατί το Κατηγ. **συμφωνεί σε πτώση** με το Υποκ. του ρήματος.
- τῶν πόνων • **Αντικείμενο** στη μετοχή *παυσάμενος*.
- Τέθηκε σε γενική γιατί τα **ρήματα παύσης / λήξης** δέχονται Αντ. σε αυτή την πτώση.

¹ Εναλλακτικά, θα πρέπει να γίνει δεκτή και η αναγνώριση της δοτικής ως αντικειμενικής στο φίλος.